

Aleg. 100.

Sprawozdanie

Komisji górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie
spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 18. Listopada r. b. składa się z czterech części. W pierwszej zdaje Wydział krajowy sprawę z użycia funduszu przeznaczzonego na badania głębszych pokładów ziemi i przysporzenia krajowi wydoskonalonych systemów wiercenia, a czyniąc zadość uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 22. Stycznia 1887, uzupełnia je obszernym memoriałem; w dalszym dziale motywuje Wydział krajowy potrzebę preeliminowania pięciu tysięcy złotych na rok 1888; trzecia część sprawozdania dotyczy subwencyonowania prac i badań naukowych, będących w związku z przemysłem górniczym, usiłowań podjętych celem wprowadzenia w życie stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych przy tutejszej wyższej c. k. Szkole politechnicznej, oraz wymienia osoby, które z funduszu przeznaczzonego na stypendya górnicze tak w kraju jak za granicą korzystały. W ostatniej części swego sprawozdania przedkłada Wydział krajowy wynik rokowań z c. k. Rządem o uchwaloną przez Sejm krajowy rezolucyę, żądającą odpowiedniej potrzebom przemysłu naftowego zmiany §§. 17. i 124. ogólnej ustawy górniczej z roku 1854.

W załączonym do sprawozdania Wydziału krajowego memoriale przedstawiony jest szczegółowy rachunek z 45.402 zł. 37 ct. przez Wysoki Sejm przeznaczonych w ubiegłych ośmiu latach na subwencyonowanie badań głębszych pokładów ziemi, oraz uwydatnione zostały korzyści dla górnictwa naftowego, jakie w skutek pomocy kraju zdołano osiągnąć. Statystyka górnictwa naftowego wykazuje w ostatnich pięciu latach niezwykły wszędzie, a tem bardziej u nas, gdzie inne gałęzie przemysłu tak powoli się rozwijają, ogromny wzrost produkcyi; niekorzystny stosunek cłowy, wytwarzający olbrzymie dystylarnie we Węgrzech opartych na zagranicznym półdestylacie, spowodował trzechkrotne obniżenie wartości surowego produktu galiczyjskiego, równoczesne jednak zastosowanie wydoskonalonych systemów wiertniczych i ulepszonej metody destylowania umożliwiających tańszą i szybszą eksploatacyę, przyczyniło

się w znacznej części do tak nagłego i potężnego rozszerzenia działalności na polu przemysłowej. Postęp jest istotny i wielki, a rozwinął się w kierunku przez kraj popieranym. Subwencje przez Sejm uchwalane w stosunku do nakładów, jakich wymaga każde doświadczenie w górnictwie, przedstawiały małą kwotę i tylko praktyczność w ich użyciu przez Wydział krajowy wpłynęła korzystnie na ogólny rozwój tego przemysłu, dając pochop i możność do zastosowania nowych środków technicznych.

W roku 1887 udzielił Wydział krajowy z funduszu przeznaczonego na badania głębszych pokładów ziemi i wydoskonalonych przyrządów wiertniczych kwotę 3500 zł., jako bezprocentową w ciągu półtora roku zwrotną pożyczkę właścicielom fabryki machin rolniczych w Krakowie „Zieleniewski i Spół.“ celem ułatwienia tej fabryce urządzenia takiej wystawy przyrządów wyrabianych przez nią dla kopalń nafty i wosku ziemnego, któraby wykazała możność skutecznej konkurencyi z fabrykami zagranicznymi i skierowała przedsiębiorców kopalń do nabycia w kraju potrzebnych im przyrządów, machin i narzędzi. Czy pp. Zieleniewski i Spół. wywiązali się w zupełności z warunków postawionych im przez Wydział krajowy przy udzieleniu tej pożyczki, Komisya osądzić nie może, czuje się jednak w obowiązku zaznaczyć, że przedsiębiorcy kopalń naftowych spodziewali się dokładniejszej wystawy potrzebnych im przyrządów.

Myśl urządzenia osobnej niższej szkoły górniczej, częstokroć w ciągu ostatnich lat poruszana, nie została dotychczas w życie wprowadzoną; ogół interesowany w górnictwie domaga się pomocy kraju skierowanej do większego niż dotychczas wykształcenia robotnika, od którego znajomości fachowej i zręczności powodzenie całego interesu niejednokrotnie zależy. Komisya górnicza uznaje potrzebę preliminowanych 5000 zł. w nadziei, iż Wydział krajowy będzie miał przedewszystkiem na celu praktyczne kształcenie robotników przez wytworzenie skutecznej nauki wiercenia systemem kanadyjskim, organizując nowe szkoły wiertnicze w kopalniach na wzór istniejącej od dwóch lat w Ropiance, a zarazem przyjdzie z pomocą szkołom przemysłowym, których kurs nauki będzie uzupełniony przedmiotami potrzebnymi dla górników i dozorców destylarni naftowych.

Wstawione w budżet 1887 roku 1000 zł. na badania geologiczne i wydanie atlasu wraz z tekstem, przekroczył Wydział krajowy, wydając 1700 zł.; przekroczenie to pokrył wszelako z niewydanego funduszu na ten sam cel na rok 1886 uchwalonego. Komisya nie odmawia słuszności twierdzeniu Wydziału krajowego, że regularny bieg wydawnictwa tego atlasu musi wymagać dokładnych badań, mniema jednak, że ten wydatek powinien być usprawiedliwiony przez przedłożenie zeszytów publikacyi, i na pokrycie odnośnych kosztów proponuje Komisya górnicza 1000 zł., na zestawienie zaś znajdujących się w naszym kraju użytecznych kopalń i popularny ich opis, wstawia Komisya w budżet kwotę 500 zł. w tem przekonaniu, że praca ta treścią przemysłową i kierunkiem technicznym przyniesie bezpośrednią pomoc wielu okolicom; wskazaniem też jest, aby osoby, którym te badania będą poruczone, weszły z Wydziałami powiatowymi w ścisłe porozumienie i o wartości znajdujących kopalin mieszkańców powiatu objaśniały, a tym sposobem powstanie może nie jedno w kraju nowe źródło przemysłu i dobrobytu.

Komisya górnicza nie posiada jeszcze sprawozdania z czynności stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych za rok ubiegły, bo rokowania z c. k. Rządem nie dozwoliły ukończyć jej organizacyi i stosunek kierownika tej stacyi Dr. Bronisława Pawlewskiego z przedsiębiorcami uważać należy dotychczas za dorywczy, a prace za początkowe. Stacya ta może być bardzo pomocną przemysłowi krajowemu, jeżeli skieruje badania do bezpośrednio użytecznych dla przedsiębiorców naftowych kwestyj, których chemicy pracujący w destylarniach nafty, zabsorbowani pracą w innym kierunku, rozwiązać nie mogą.

Nastręcza się wiele pytań, które jako najważniejsze zagadnienia i do rozwiązania najpilniejsze uważać należy, jak np.: czy nasze destylarnie otrzymują z surowca galicyjskiego tak wysoki procent oleju świetlanego, jaki on dawać może? jaka jest miara wydajności surowców i jaki łatwy sposób szacowania go wedle tej zawartości przy transakcyach? Czy koszta rafinowania nafty nie możnaby, zmniejszyć przez lepsze użycie kwasu siarkowego, lub czy jest możliwem zastąpić go tańszym produktem? Dla czego wyrób sadzy z odpadków naftowych, podjęty przed trzema laty w kilku destylarniach krajowych, nie znalazł spodziewanego, jako czernidło drukarskie zastosowania i czy ten produkt nie dałby się zużytkować w innym kierunku.

Komisya górnicza utrzymuje też cały kredyt przez Wydział krajowy na stacyę doświadczalną i na technologiczno-chemiczne badania produktów naftowych preliminowany.

Podniosłszy w pierwszym ustępie niniejszego sprawozdania potrzebę niższych szkół górniczych a nawet uzupełnienia szkół przemysłowych nauką górnictwa naftowego tam, gdzie ona da się połączyć z niezbędną praktyką, komisya uznaje potrzebę 2.000 zł. przez Wydział krajowy proponowanych, który to fundusz w znacznej części bywa użytym dla uczniów szkół praktycznych w kraju a zaledwie 400 zł. udzielono uczniom fachowych kursów akademii górniczej w Leoben.

Reskryptem z dnia 29. Października r. b. odmówił Jego Exc. p. Minister rolnictwa podjęcia konstytucyjnych przygotowań do takiej zmiany §§. 17 i 124 ogólnej ustawy górnicej z dnia 23. M. 1885., jaką Sejm krajowy w roku zeszłym uchwalił. Komisya górnicza podziela zapatrywanie Wydziału krajowego, że powody przytoczone w reskrypcie ministeryalnym nie usprawiedliwiają odmownej odpowiedzi, bo rezolucya Sejmu żądająca zaliczenia pól naftowych i kopalń minerałów żywicznych do terytoryów wyłączonych dla poszukiwań za minerałami zastrzeżonymi, brała w obronę jedynie właściciela kopalń naftowych i wosku ziemnego a względnie przedsiębiorcę, który w poszukiwaniu za tymi minerałami znaczne angażuje fundusze.

Łatwo jest przewidzieć smutne rezultaty dla obu przedsiębiorstw, gdyby uprawniony do wydobywania minerałów żywicznych spotkał się na tem samem polu z uprawnionym do wydobywania minerałów zastrzeżonych.

Szukanie obrony w myśl §. 222 ustawy górnicej w żądaniu wysokiego odszkodowania może być zawodnem i jest zawsze połączone z długim a kosztownym sądowym procesem. Za zmianą §. 124 ogóln. ust. górnicej przemawia zdaniem komisji górnicej ten wzgląd, że minerały użyteczne dla swej zawartości żywicznej uzyskały od przeszło ćwierć wieku w całym świecie taką doniosłość, iż należy je nareszcie odróżnić od zwykłych kopalń i minerałów, jak glina ogniotrwała, gips i t. d. i właścicielowi ich przyznać większe niż właścicielowi rolnego gruntu odszkodowanie. Zważywszy jednak, że kolizya interesu tych uprawnień dotychczas w jednym tylko wypadku, komisya nie proponuje ponowienia rezolucyi w przekonaniu, że osoby dotknięte tymi przepisami obowiązującej ustawy górnicej odwołają się do Wydziału krajowego a wówczas c. k. Rząd przyzna nie tylko ewentualną słuszność zażalenia, ale i potrzebę zmiany ustawy.

W myśl powyższych uwag i zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego komisya górnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górnicznych przyjmuje się do wiadomości.
2. Wstawia się w budżet na rok 1888:
 - a) na badania głębszych pokładów ziemi i przyswojenie krajowi wydoskonalonych systemów wiertniczych, oraz na urządzenie praktycznej nanki używania tych przyrządów 5.000 zł.

- b) na wydanie atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem 1.000 zł.;
- c) na badanie kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania 500 zł.;
- d) na chemiczno-technologiczne studia przeróbki nafty i wosku ziemnego 500 zł.;
- e) na stację doświadczalną produktów naftowych 900 zł.;
- f) na stypendya dla górników i uczniów szkół praktycznych kanadyjskiego wiercenia 2.000 zł.

Lwów 18. Grudnia 1887.

Przewodniczący:
Gorayski w. r.

Sprawozdawca:
Adam Skrzyński w. r.